

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Dobó István Vármúzeum „A Dobó István Vármúzeumban károsodott fémtárgyak restaurálása”

NKA 3560/00025 számú pályázat

2007-ben a Dobó István Vármúzeum, Sas úti raktárbázisának egyes gyűjteményi egységeiben súlyos rovar- és gombafertőzés lépett fel. A mentesítés elvégzéséhez az Nemzeti Kulturális Alap, Múzeumi Kollégiumához fordult támogatásért az intézmény. A pályázat eredménye képen 2008-ban a teljes raktárépület gázosítással történő fertőtlenítése zajlott le.

A gázos fertőtlenítés körülményei nagymértékű műtárgy-károsodásokat indítottak meg. Leginkább a sárga- és vörösréz, arany, ezüst vagy aranyozott-, ezüstözött fémtárgyak, illetve ezekkel az anyagokkal díszített, átszótt textíliákat érintette. A néprajzi, az iparművészeti, a történeti és a játékgyűjteményben a fizikailag károsodott tárgyak száma meghaladja a hétszázat, de a károsodott műtárgyak pontos száma nem határozható meg, mert a korrozív folyamatok jelenleg is zajlanak.

Szerencsés helyzetnek mondható, az új Baktai úti raktárbázis megléte, ahová a mentesített műtárgyak megfelelő környezetbe átkerülhetnek, ahol a műszaki kialakítások jó alapot adnak egy egyenletes mikroklímájú és biztonságos műtárgytárolás megteremtéséhez és annak fenntartáshoz. Frissen felújított épüleategyüttesben kapott helyet a 3728 m² alapterülettel rendelkező 55 egymástól elszeparált raktártér. Valamint itt kerültek kialakításra és elhelyezésre az anyagok kezelését végző restaurátor szakműhelyek és fotó műterem.

A 2012-ben megkezdett mentesítés, költözés során a szisztematikus átvizsgálás alapján, mára már meghaladja az 1000-es tételszámot a károsodott műtárgyak száma.

Mivel minden raktári anyag érintkezett a vegyi anyagokkal, akkor is mentesíteni szükséges azokat, ha szemmel látható károsodás nincs rajtuk, ez több mint 22.000 műtárgyat jelent.

Hazánk legnevesebb egyetemeiről, országos múzeumaiból, szakembereiből álló segítő csapat verbuválódott, akik térítésmentesen, ám annál nagyobb elhivatottsággal vállalták a kialakult helyzet kezelésében való részvételt és az előzetes anyag- és munka egészségügyi vizsgálatokat.

Dr. Gherdán Katalin elnyert Magyar Zoltán posztdoktori ösztöndíja, szintén hatalmas előrelépést jelent a műtárgyak mentesítésében. A kutatás befogadó intézménye a Miskolci Egyetem, Műszaki Földtudományi Kar, Ásványtani- Földtani Intézet, Ásvány- és Közettani Tanszéke.

Jelen pályázatunk beszámolójához mellékletként csatoltuk a kutatás eddigi eredményeinek összefoglalását.

Pályázatunkat 28 db műtárgy restaurálására (79.19.1-2 neogótikus ezüst serleg; 71.60.1 ezüst szedőkanál; 71.60.2-;3-;4-;5-.../6 db kanál, 5 db kés, 6 db villa, 5 db teáskanál/; 73.33.1 tölcser; 66.400.1 lábas; 79.931 holdmérleg; 79.200.1 kalapács) adtuk be.

Dr. Gherdán Katalin kutató munkájának előrehaladása érdekében 3 db műtárgy (71.60.5.3. ezüst kiskanál, 73.33.1. tölcser, 66.400.1. lábas) restaurálását a későbbiekben végezzük el.

Ennek indoklása része az anyagvizsgálati eredmények mellékletének.

Restaurálás leírása

Fedeles dízszerleg

A tárgy leltári száma: 79.19.1-2.

Készült: 1872-ben Magyarországon

Anyaga: ezüst

Restaurálás előtti állapot leírása: A dízszerleg felületét ezüst-szulfid, illetve világoskék, sötétkék, zöldeskék, fehér és áttetsző kristálycsoportok borítják. Elsősorban a vésett díszítéseknél, illetve a forrasztási felületeken alakultak ki a kristálycsoportok.

Restaurálás előtt

restaurálás előtt részlet

Restaurálás menete

Az előregedett, sérült lakkréteg leoldása Acetonnal.

Tisztítás Argentollal (5%-os citromsavas, tiokarbamidos oldat).

Semlegesítés Nátrium-hidrogénkarbonát desztillált vizes oldatával.

A kristálycsoportok mechanikus eltávolítása

A dízszerleg polírozása.

Desztillált vizes öblítés.

A tárgy szárítása vákuumos szárító szekrényben.

A restaurálás során, a mechanikus és vegyszeres kezelésekkkel, szemmel láthatóan sikerült eltávolítani a színes kristálycsoportokat.

Restaurálás után

restaurálás után részlet

Restaurálás után részlet

Evőeszköz készlet

Leltári száma: 71.60.1.1., 71.60.2.1-6., 71.60.3.1. 3-6, 71.60.4.1-6., 71.60.5.1-2. 4-6.

Készült: Josephus Kufer műhelyében 1820 körül

Anyaga: ezüst

Restaurálás előtti állapot leírása:

Az ezüstkanalak, a kés és a villa ezüst nyeleinek felületét ezüst-szulfid, illetve világoskék, sötétkék, zöldeskék, fehér és áttetsző kristálycsoportok borítják. Elsősorban a vésett díszítéseknél alakultak ki a kristálycsoportok. Az acél késpengék és villa részek felületén foltokban fehér, szürkésfehér, barnás-fehér kristálycsoportok alakultak ki.

Szedő és evőkanalak restaurálás előtt

Kések restaurálás előtt

Teás kanalak restaurálás előtt

Restaurálás menete

Az előregedett, sérült lakkréteg leoldása Acetonnal.

Ezüstkanalak, nyelek tisztítása Argentollal (5%-os citromsavas, tiokarbamidos oldat).

Semlegesítés Nátrium-hidrogénkarbonát desztillált vizes oldatával.

A kristálycsoportok mechanikus eltávolítása.

Polírozás.

Desztillált vizes öblítés.

Acél késpengék és villa részek mechanikus tisztítása üvegszál ceruzával.

Klorid mentesítés (Nátriumhidroxid 5%-os desztillált vizes oldatával)

Semleges pH beállítása.

Az evőeszköz készlet szárítása vákuumos szárító szekrényben.

A restaurálás során, a mechanikus és vegyszeres kezelésekkkel, szemmel láthatóan sikerült eltávolítani a színes kristálycsoportokat.

Evőkanál restaurálás után

Kávéos kanál restaurálás után

Késok restaurálás után

Villák restaurálás után

Teás kanalak restaurálás után

Holdmérleg

Leltári száma: 79.93.1.

Kora: XX. század eleje

Anyaga: kovácsoltvas, réz

Restaurálás előtti állapot leírása:

A holdmérleg kovácsoltvas elemeinek felületén foltokban fehér, szürkésfehér, barnás-fehér kristálycsoportok alakultak ki. A félhold alakú réz skála mindkét oldalát zöldeskék, fehér és áttetsző kristálycsoportok borítják

Restaurálás előtt

Restaurálás menete:

Az előregedett, sérült lakkréteg leoldása Acetonnal.
Tisztítás Selecton B2 7%-os desztillált vizes oldattal.

Mechanikus tisztítása üvegszálal ceruzával.

Klorid mentesítés (Nátriumhidroxid 5%-os desztillált vizes oldatával)

Semleges pH beállítása.

Passziválás

Szárítása vákuumos szárító szekrényben.

Felületkezelés szilikon olajos átítatás, vákuumos szárító szekrényben.

A restaurálás során, a mechanikus és vegyszeres kezelésekkal, sikerült eltávolítani a kristálycsoportokat, mind a vas és a réz felületéről.

Restaurálás után

Kalapács

Leltári száma: 79.200.1.

Kora: XX. század eleje

Anyaga: kovácsoltvas kalapácsfej, fa nyél vasékkal rögzítve

Restaurálás előtti állapot leírása:

A kalapácsfej felületén a csomagoláshoz használt légbuborékos fóliának szinte lenyomataként foltokban fehér, szürkésfehér, barnás-fehér kristálycsoportok alakultak ki.

Restaurálás előtt

Restaurálás menete:

Az előregedett, sérült lakkréteg leoldása Acetonnal.

A fa nyél tisztítása (felületaktív anyag, vizes-alkoholos oldat)

Mivel a nyelet nem lehetett eltávolítani a fejből, így a nyél izolálása (folpack fólia) után a tisztítást pakolással végeztem. (CMC -Selecton B2 7%-os desztillált vizes oldat)

Mechanikus tisztítása üvegszál ceruzával.

Klorid mentesítés (Nátriumhidroxid 5%-os desztillált vizes oldatával).

Semleges pH beállítása.

Passziválás

Felületkezelés szilikon olajos átitatás a vas fejen.

A fanyél felületkezelése paraffinolajos átitatás.

A restaurálás során, a mechanikus és vegyszeres kezelésekkkel, sikerült eltávolítani a kristálycsoportokat.

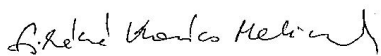
Restaurálás után

A pályázatban szereplő műtárgyak restaurálása, a kutatás eddigi eredményeinek figyelembe vételével és a restaurálásban szokásos anyagokkal, eljárásokkal készült. Mivel nem ismert, nem azonosított, valamint eddig már sikeresen azonosított vegyületek hordoznak a műtárgyak, így a célzott kutatás eredményeit folyamatosan figyelemmel kísérve a restaurált tárgyakat meghatározott időnként monitorozzuk. Az ásványok esetleges újbóli kialakulását folyamatosan ellenőrizzük, ennek sztereomikroszkópos vizsgálatát, dokumentálását helyben el tudjuk végezni.

A múzeum fémalapanyagú műtárgyainak mentesítését, restaurálását a kutatások előrehaladásával összhangban ütemezzük.

Kérjük a Tisztelt Kuratóriumot, hogy Dr. Gherdán Katalin kutató munkájának és múzeumunk károsodott műtárgyállományának érdekében, fogadja be szakmai beszámolónkat.

A 3 db műtárgy (71.60.5.3. ezüst kiskanál,73.33.1. tölcsér,66.400.1. lábas) restaurálását a kutatások előrehaladásával összhangban végezzük el.

Sikéné Kovács Melinda
Állományvédelmi csoportvezető

Veresné Vendrei Katalin
fém szakrestaurátor

Eger, 2014. 05. 29.